

Regionalne systemy ochrony praw człowieka

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Jakub Czepek, *Zobowiązania pozytywne państwa w sferze praw człowieka pierwszej generacji na tle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, dostępny w internecie: wydawnictwo.uwm.edu.pl [dostęp 3.06.2020 r.].
- Źródło: *Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2.*, dostępny w internecie: sip.lex.pl [dostęp 7.01.2021 r.].

- Źródło: Marek Antoni Nowicki, *Kamienie milowe. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, Warszawa 1996, s. 40–48.
- Źródło: Bartosz Liżewski, *Teoretycznoprawne aspekty operacjonalizacji ochrony praw człowieka w państwie z perspektywy globalnego systemu prawa. Zarys problematyki*, dostępny w internecie: cejsh.icm.edu.pl [dostęp 3.06.2020 r.].
- Źródło: European Court of Human Rights, *Konflikty zbrojne*, dostępny w internecie: rch-bip.ms.gov.pl [dostęp 3.06.2020 r.].
- Źródło: Pierre- Henri Teitgen, (...), dostępny w internecie: [youtube.com](https://www.youtube.com) [dostęp 3.06.2020 r.].
- Źródło: oprac. własne.
- Źródło: (...), dostępny w internecie: rn.coe.int [dostęp 23.09.2020 r.].

Regionalne systemy ochrony praw człowieka

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Repetytorium**”.

Idea praw człowieka narodziła się w Europie w okresie oświecenia. Rozwijała się w społeczeństwach europejskich w XIX w. i do dziś katalog praw człowieka nie jest zamknięty. Może dlatego europejski system ochrony praw człowieka, oparty na działaniach Rady Europy, jest najskuteczniejszy. W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu regionalnych systemów ochrony praw człowieka oraz pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz europejski system ochrony praw człowieka Rady Europy.
- Ocenisz wpływ ratyfikowanego prawa międzynarodowego na prawa państwowe.
- Wskażesz mechanizmy ochrony prawa jednostki.
- Zdefiniujesz warunki dopuszczalności skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

wyjaśnij

twoim zadaniem jest zrekonstruowanie związku przyczynowo-skutkowego, opisanie od początku do końca, o co chodzi i dlaczego;

scharakteryzuj

należy przeanalizować genezę, przebieg oraz konsekwencje danego procesu czy zjawiska, wymieniając uczestników wydarzeń (postacie, organizacje) lub inne istotne elementy;

porównaj

twoim zadaniem jest zestawienie wydarzeń, zachodzących procesów, danych itp. pod kątem występujących między nimi podobieństw oraz różnic;

rozstrzygnij

w tym wypadku oczekiwana odpowiedź jest jedna: „tak” lub „nie” – oczywiście wraz z uzasadnieniem, ale bez formułowania własnych ocen;

rozważ

należy tu sformułować zarówno argumenty, jak i kontrargumenty, czyli „za” i „przeciw”, wartościując słuszność danego rozumowania;

ocień

to polecenie pozwala ci przedstawić własną, subiektywną opinię na temat opisywanych zjawisk i procesów;

każda przedstawiona ocena – o ile będzie dobrze uzasadniona – zostanie uznana, dlatego też kluczową rolę odgrywa umiejętność budowania argumentacji;

udowodnij

w poleceniu tym zawarta jest teza, a twoim zadaniem jest stworzenia krótkiej narracji z podaniem argumentów na rzecz jej prawdziwości;

uzasadnij

zadanie podobne jak powyżej, ale w tym przypadku powinno się określić sposób

rozumowania, który umożliwia postawienie danej tezy;

wykaż

należy tu wykazać prawdziwość lub nieprawdziwość związków przyczynowo-skutkowych, odnoszących się do tezy; podaj, wymień, wskaż – takie polecenia występują w zadaniach półotwartych, w których jest miejsce na twoją odpowiedź; podajesz wtedy pojęcie, nazwę własną (pełną, bez skrótów), imię i nazwisko osoby itp.

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł. Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z interpretacją tekstu.

Współczesne systemy ochrony praw człowieka. Regionalny system ochrony praw człowieka – Rady Europy

Poza systemem ochrony praw człowieka w ramach ONZ w Europie wypracowano odrębne rozwiązania prawne, dające szansę skuteczniejszej ochrony tychże praw. Chronologicznie pierwszym i najbardziej konsekwentnym jest system przyjęty w ramach Rady Europy. Odgrywa on politycznie istotną rolę w Unii Europejskiej, obejmuje także państwa pozaeuropejskie skupione w OBWE. Ochrona praw człowieka w ramach pozostałych systemów regionalnych – poza amerykańskim – nie gwarantuje nawet takich zabezpieczeń, jak w Europie.

System ochrony praw człowieka w ramach Rady Europy

Rada Europy opracowała międzynarodowe traktaty – [konwencje](#) wiążące fakultatywnie państwa członkowskie; uznała, że prawa człowieka nie powinny stać się jedynie domeną państw i w tym zakresie należy ograniczyć ich suwerenność. Stała się instytucją, która w tym regionie świata jest głównym promotorem praw człowieka sprzyjającym unifikacji ich standardów. Przede wszystkim prowadzi stałą kontrolę przestrzegania tych praw i umożliwia osobom indywidualnym składanie skarg i uzyskiwanie zadośćuczynienia.

Statut Rady Europy wszedł w życie w 1949 r. Obejmuje prawa i obowiązki państw-członków Rady dotyczące uznawania zasady rządów prawa i możliwości korzystania przez każdą osobę pozostającą w jurysdykcji danego państwa z praw człowieka i podstawowych wolności, których ochrona należy do podstawowych celów tej organizacji.

Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Europejska konwencja praw człowieka, EKPC)

Konwencja ta została uchwalona 4 listopada 1950 r. w Rzymie, zaś weszła w życie 8 września 1953 r. Jest najważniejszym dokumentem przyjętym w ramach Rady Europy, który dotyczy praw i wolności człowieka. Wprowadza ponadnarodową kontrolę realizacji tych praw przez organy państwa, również na wniosek osób pokrzywdzonych. Warunkiem członkostwa w Radzie Europy jest podpisanie, ratyfikowanie i przestrzeganie konwencji. 47 państw RE uznało tę konwencję za część wewnętrznego porządku prawnego; w Polsce została ratyfikowana 19 stycznia 1993 r. i ma ona pierwszeństwo przed ustawą, jeśli nie można z nią pogodzić tej ostatniej. Na mocy traktatu z Lizbony jest ona uznawana za część dorobku prawnego UE. Konwencja wraz z protokołami dodatkowymi stanowi podstawę działania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Katalog chronionych przez nią praw i wolności rozszerzył się przez przyjmowanie kolejnych protokołów dodatkowych do tej konwencji. Obecnie konwencja wraz z protokołami chronią następujące wolności i prawa:

wolność

- myśli, sumienia i wyznania;
- wyrażania opinii i wypowiedzi (w mediach);
- zgromadzeń i stowarzyszania się;
- życia.

prawo

- do wolności i bezpieczeństwa osobistego;
- do rzetelnego i publicznego procesu sądowego;
- do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego;
- do poszanowania mienia, w tym mieszkania, korespondencji;
- do zawarcia małżeństwa;
- do wychowania dzieci przez rodziców zgodnie z ich przekonaniem religijnym i filozoficznym;
- do skutecznego środka odwoławczego;
- do poszanowania własnego mienia;
- do nauki;
- do wolnych wyborów;
- do swobodnego poruszania się i wyboru miejsca zamieszkania.

W celu ochrony wolności i praw człowieka w konwencji i dołączonych do niej dodatkowych protokołach zapisano też zakazy:

Europejski Trybunał Praw Człowieka

Od 1998 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka z siedzibą w Strasburgu jest międzynarodowym sądem jednoinstancyjnym (powstał w miejsce Europejskiej Komisji Praw Człowieka i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka działających od 1953 r.). Uznanie jego jurysdykcji związane jest z ratyfikacją Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Rozpatruje skargi na naruszenie przez państwo praw i wolności jednostki, gwarantowanych przez tę konwencję i dodatkowe protokoły do niej.

Sala rozpraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu

Źródło: Adrian Grycuk, licencja: CC BY-SA 3.0.

Trybunał jest międzynarodowym sądem, obejmującym obecnie swoją jurysdykcją 47 państw członkowskich Rady Europy. Liczba zasiadających sędziów jest równa liczbie państw-stron. Kadencja sędziów trwa dziewięć lat.

“ Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2.

Artykuł 21. Wymogi sprawowania urzędu

1. Sędziowie powinni być ludźmi o najwyższym poziomie moralnym i muszą albo posiadać kwalifikacje do sprawowania wysokiego urzędu sędziowskiego, albo być prawnikami o uznanej kompetencji.
2. Sędziowie zasiadają w Trybunale we własnym imieniu.
3. W okresie sprawowania urzędu sędziowie nie mogą brać udziału w żadnej działalności, która nie daje się pogodzić z niezawisłością, bezstronnością oraz z wymaganiami piastowania urzędu w pełnym

wymiarze czasu; wszelkie kwestie wynikające ze stosowania niniejszego ustępu rozstrzyga sam Trybunał.

Źródło: Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2., dostępny w internecie: sip.lex.pl [dostęp 7.01.2021 r.].

Sędziowie zasiadają w Trybunale we własnym imieniu, a nie kraju, z którego pochodzą. Ich kadencja upływa w chwili osiągnięcia przez nich 70. roku życia.

Trybunał rozpatruje **skargi indywidualne** dotyczące naruszenia praw zagwarantowanych w EKPC. Prawo do skargi ma „osoba fizyczna, organizacja pozarządowa lub grupa osób” (oznacza to każdą osobę prawną, pod warunkiem że nie uczestniczy w sprawowaniu władzy publicznej), jeśli przedstawi rozsądne i przekonujące dowody na to, że stała się bezpośrednio ofiarą lub jest osobiście zagrożona z powodu naruszenia tej konwencji przez dane państwo. Trybunał może rozpatrzyć sprawę dopiero po wyczerpaniu wszystkich krajowych środków odwoławczych. Trybunał rozpatruje też **skargi w dziedzinie stosunków między państwami**, które dotyczą naruszenia konwencji. W okresie rządów pułkowników w Grecji (lata 1967–1974) doszło do postawienia w stan oskarżenia Grecji. W sytuacji groźby wykluczenia, związanej z zarzutami naruszeń demokracji, Grecja wystąpiła z Rady Europy. Powróciła po upadku rządów pułkowników. Innym przykładem skargi państwowej może być konflikt Irlandii przeciwko Wielkiej Brytanii.

((Marek Antoni Nowicki

Kamienie milowe. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Fragment skargi:

Sprawa Irlandii przeciwko Wielkiej Brytanii z 1978 r. (orzeczenie z 18 stycznia 1978 r.)

„16 grudnia 1971 r. rząd Irlandii wystąpił ze skargą do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zarzucając, iż Wielka Brytania naruszyła na terytorium Irlandii Północnej różne artykuły konwencji, a w szczególności art. 3 (...). Istota zarzutów polegała na tym, że wiele osób pozbawionych wolności na podstawie nadzwyczajnych przepisów poddano torturom lub traktowano w inny sposób, sprzecznie z art. 3. (...) Skarżący zwrócili się do organu konwencji

o ustalenie istnienia praktyki naruszeń, a nie badania pojedynczych przypadków (...).”

Fragment orzeczenia:

Sprawa trafiła następnie do Trybunału.

„Przed Trybunałem władze brytyjskie nie zakwestionowały ustaleń Komisji (...) zobowiązując się, iż »pięć technik« nie zostanie w żadnych okolicznościach ponownie wprowadzonych jako środek pomagający w śledztwie. Uważały, że Trybunał może zrezygnować z rozpatrywania tych zarzutów. (...) Trybunał z uznaniem przyjął kroki podjęte przez władze brytyjskie, uznał jednak, że ma obowiązek wypowiedzieć się na temat naruszeń, które nie są kwestionowane. Orzeczenie Trybunału służy bowiem celom bardziej ogólnym – wyjaśnianiu, ochronie i rozwijaniu zasad Konwencji, pomagając w ten sposób państwom przestrzegać wynikających z niej zobowiązań (...).”

Źródło: Marek Antoni Nowicki, *Kamienie milowe. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, Warszawa 1996, s. 40–48.

Orzecznictwo Trybunału jest wiążące dla państwa-strony i wymusza dokonanie zmian w prawie i zadośćuczynienie skarżącemu. Odpowiedzialność za wykonanie orzeczeń spoczywa na państwie, wobec którego wniesiono skargę. Orzecznictwo Trybunału oddziałuje też na orzecznictwo sądowe pozostałych państw członkowskich, tworzy wspólne dla nich standardy prawne w dziedzinie praw człowieka i określa minimalny poziom ich ochrony.

Trybunał uznaje, że skarga podlega jego jurysdykcji, jeśli spełnia następujące warunki:

- skarżący musi wykazać, że jest osobą pokrzywdzoną osobiście z powodu obowiązującego prawa;
- skarga musi być sygnowana osobiście, nie może być anonimowa; można ją złożyć w imieniu innej osoby, jeśli wykaże się, że jest ona pozbawiona możliwości działania w swojej sprawie;
- zgodnie z zasadą subsydiarności konieczne jest wcześniejsze wyczerpanie wszelkich środków odwoławczych przewidzianych prawem wewnętrznym państwa-strony, w szczególności w sprawach sądowych należy odwołać się wcześniej do krajowego sądu drugiej instancji;
- skarga nie może być poddana innej międzynarodowej procedurze w tym samym czasie;

- skarżący musi podać, które z praw i wolności chronionych przez EKPC zostało naruszone;
- skarga powinna być złożona nie później niż w ciągu sześciu miesięcy od podjęcia ostatecznej i prawomocnej decyzji na gruncie prawa krajowego.

Skargę składa się bezpośrednio do Trybunału. Najpierw formalnie rozpatruje ją trzyosobowy komitet sędziów, przede wszystkim siedmioosobowa Izba Sędziów; w razie wątpliwości ma ona możliwość odwołania się do tzw. Wielkiej Izby Trybunału (liczy 18 osób).

W nadzwyczajnych sytuacjach stronom przysługuje prawo odwołania się do Wielkiej Izby.

Odpowiedzialność za wykonanie orzeczenia Trybunału spada na państwo, wobec którego wydano wyrok. W wyniku tych wyroków standardy konstytucyjnych praw osobistych, politycznych, a także niektórych społeczno-ekonomicznych w poszczególnych krajach zostały dostosowane do prawa europejskiego.

Słownik

dyskryminacja

prześladowanie poszczególnych osób lub grup albo ograniczanie ich praw ze względu na rasę, wyznanie, płeć itp.

konwencja

umowa międzynarodowa pociągająca skutki prawne

regionalizm

uznanie przez społeczność międzynarodową i aktywistów praw człowieka prawa każdego społeczeństwa do własnych norm społecznych i kulturowych

uniwersalizm

uznanie, że każdemu człowiekowi przynależą te same prawa, wynikające z przyrodzonej godności

Polecenie 1

Zapoznaj się z prezentacją i wykonaj ćwiczenie.

Inne dokumenty i instytucje Rady Europy

Europejska karta socjalna

1

Karta ta została uchwalona 18 października 1961 r. w Turynie, weszła w życie w 1965 r., a zmieniona została w 1996 r. Polska ratyfikowała Kartę 25 czerwca 1997 r. Karta zawiera szereg podstawowych praw społecznych.

2

Zobowiązuje państwa strony jedynie do tego, by dążyły do stworzenia warunków służących wprowadzeniu kilku praw z dwóch kategorii.

1. Warunki zatrudnienia:

- prawo do pracy, niedyskryminowanie w zatrudnieniu, zakaz pracy przymusowej;
- prawo do zakładania związków zawodowych, organizowania się, do rokowań zbiorowych;
- prawo do równych warunków pracy i równego wynagradzania, w tym prawo kobiet i mężczyzn do równego wynagrodzenia za pracę o tej samej wartości;
- prawo do poradnictwa i szkolenia zawodowego;
- prawo do szkolenia zawodowego i rehabilitacji niepełnosprawnych oraz integracji w środowisku pracy;

- prawo do ochrony macierzyństwa, zdrowia i osób starszych;
- zakaz pracy dzieci mających mniej niż piętnaście lat oraz ochrona dzieci w wieku od piętnastu do osiemnastu lat.

2. Spójność społeczna:

- prawo do ochrony zdrowia, do zabezpieczenia społecznego oraz pomocy społecznej i medycznej;
- prawo do korzystania ze służb socjalnych;
- prawo dzieci i młodzieży do ochrony przed zagrożeniami fizycznymi i moralnymi;
- prawo rodzin do ochrony prawnej, społecznej i gospodarczej;
- prawo pracowników migrujących i ich rodzin do ochrony i pomocy.

Skargi na nieprzestrzeganie zapisów konwencji przez państwo-stronę mogą składać organizacje pracodawców, pracowników i inne organizacje pozarządowe do Komitetu Niezależnych Ekspertów, który po rozpatrzeniu przedkłada uwagi władzom Rady Europy.

3

Są one władne wydać państwom zalecenia dotyczące podnoszenia poziomu egzekwowania poszczególnych praw społecznych. Kontrola realizacji zaleceń i podjętych zobowiązań w ramach tych praw dokonywana jest na podstawie sprawozdań państw-stron tej konwencji.

4

Konwencja o ochronie osób w związku z elektronicznym przetwarzaniem danych o charakterze osobistym

Uchwalona w 1981 r., weszła w życie w 1985 r. Zawarto w niej gwarancje praw jednostki w związku z przetwarzaniem elektronicznym zbiorów danych, w tym danych osobowych. Konwencja ta uznaje, że dane osobiste można rejestrować wyłącznie w ściśle określonych i legalnych celach. Nie należy ich przechowywać dłużej, niż byłoby to konieczne ze względu na cele, dla których je zebrano. Wprowadza zakaz gromadzenia danych dotyczących rasy, poglądów politycznych, religijnych, a także informacji o stanie zdrowia i życiu seksualnym (chyba że w państwie istnieją możliwości zabezpieczenia tych danych). Konwencja gwarantuje każdemu prawo do informacji o zbiorach elektronicznych wytworzonych na jego temat, do zapoznania się z nimi, wprowadzenia do nich koniecznych poprawek, a nawet żądania usunięcia zbędnych danych. Jeśli zaś instytucja dysponująca danymi łamie wymienione wyżej zakazy, jednostka ma prawo do odwołania się do instytucji stojącej na straży jej praw, jak również do sądu.

Europejska konwencja o zapobieganiu torturom i niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu

5

Konwencja ta została uchwalona w Strasburgu 26 listopada 1987 r. Weszła w życie w 1989 r., zaś Polska podpisała ją w 1994 r. Do konwencji mogą przystąpić również kraje niebędące członkami Rady Europy.

Państwa będące stronami konwencji mają obowiązek umożliwić przedstawicielom powołanego przez nią Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom wstęp na swoje terytorium i wizytacje w miejscach, gdzie zachodzi podejrzenie stosowania tortur, m.in. zakładów penitencjarnych, aresztów, szpitali psychiatrycznych. Celem inspekcji jest zbadanie,

jak traktowane są osoby przebywające w tych placówkach i jakie panują tam warunki. Komitet może wydać oświadczenie publiczne, jeśli władze państwa, w którym stwierdzono nieprzestrzeganie ratyfikowanej konwencji, odmówią wykonania zaleceń zapisanych w sprawozdaniu z wizytacji.

6

Europejska konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych z 1995 r.

Weszła w życie i obowiązuje od 1 kwietnia 2001 r., zaś Polska podpisała ją w 1995 r. Konwencja ta stanowi pierwsze powszechne międzynarodowe prawo dotyczące mniejszości narodowych. Każdy kraj należący do Rady Europy musi ją ratyfikować; do konwencji mogą przystąpić również kraje nienależące do tej organizacji.

Konwencja nie tworzy praw osobistych dla jednostek, lecz ma charakter przede wszystkim programowy i pozostawia państwom-stronom decyzję o zakresie i sposobie funkcjonowania zawartych w niej praw. Uznaje jednak, że ochrona mniejszości narodowych jest integralną częścią międzynarodowej ochrony praw człowieka.

7

Zaleca, aby państwa nie dyskryminowały członków mniejszości narodowych i traktowały ich równo wobec prawa, zapewniając im równą ochronę prawną, a także:

- dostęp do środków masowego przekazu;
- prawo do zachowania tożsamości, kultury, języka w życiu prywatnym i publicznym;
- prawa ich członków do wolności myśli, sumienia, zgromadzeń.

8

Równocześnie zobowiązuje państwa do:

- zakazu dyskryminacji;
- uznania prawa do używania własnego nazwiska i imienia;
- używania oznakowania nazw miejscowości i ulic również w języku mniejszości;
- podejmowania działań edukacyjnych służących rozwojowi języków mniejszości;
- zapewnienia osobom należącym do mniejszości narodowych możliwości udziału w życiu kulturalnym,
- społecznym, gospodarczym i publicznym;
- zagwarantowania osobom należącym do mniejszości narodowych możliwość zakładania własnych organizacji i ich prawa do utrzymywania kontaktów poza granicami kraju.

Państwa-strony mają przedstawiać okresowo i na żądanie Komitetu Ministrów Rady Europy informacje o działaniach podjętych w celu realizacji przyjętych zobowiązań.

Europejska karta języków regionalnych i mniejszościowych

9

Kilka lat wcześniej, w 1992 r., Rada Europy przyjęła Europejską kartę języków regionalnych i mniejszościowych, która ma na celu ochronę języków zanikających i promocję ich stosowania w sądownictwie, administracji publicznej, mediach i w nauczaniu.

10

Konwencja o ochronie praw człowieka i godności istoty ludzkiej w dziedzinie zastosowania biologii i medycyny,

tw. Konwencja Rady Europy o prawach człowieka i biomedycynie, została przyjęta w 1997 r. i weszła w życie w 1999 r., tworzy pierwsze międzynarodowe standardy w tej dziedzinie.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Poszukaj informacji na temat skuteczności działań wymienionych instytucji.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Odpowiedzialność za wykonanie orzeczenia Trybunału spada na państwo, wobec którego wydano wyrok.	☐	☐
Trybunał nie rozpatruje skarg odnoszących się do stosunków między państwami.	☐	☐
Europejski Trybunał Praw Człowieka jest międzynarodowym sądem jednoinstancyjnym.	☐	☐
Kadencja sędziów w Trybunale trwa 5 lat.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Zaznacz wolności wynikające z Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

☐ życia

☐ zawarcia małżeństwa

☐ nauki

☐ sumienia

☐ wyznania

☐ zgromadzeń i stowarzyszania się

☐ myśli

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Pierre- Henri Teitgen (...)

Nikt nie może, patrząc w przyszłość, czuć się wolnym od zagrożeń totalitaryzmem... Dlatego też konieczne jest stworzenie w Europie sumienia, które w razie potrzeby będzie wszczynać alarm. Tym sumieniem może być wyłącznie własny europejski organ sadowy.

Źródło: Pierre- Henri Teitgen, (...), dostępny w internecie: youtube.com [dostęp 3.06.2020 r.].

Podaj nazwę instytucji, o której utworzenie apelował w swojej wypowiedzi Pierre-Henri Teitgen, członek Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Bartosz Liżewski

Teoretycznoprawne aspekty operacjonalizacji ochrony praw człowieka w państwie z perspektywy globalnego systemu prawa. Zarys problematyki

Europejska myśl doktrynalna wzięła niejako na siebie ciężar zbudowania koncepcji, która z czasem była doskonalona i wprowadzana do porządków prawnych państw europejskich i w początkowym okresie także do nowo powstałego państwa – Stanów Zjednoczonych Ameryki. Ta sama Europa po upływie dwóch stuleci w największym stopniu wpłynęła na internalizację praw człowieka w międzynarodowej przestrzeni prawnej, nadając im kształt normatywny, który często do dzisiaj traktowany jest jako model powszechnego systemu ochrony praw człowieka, który w imię aspiracji uniwersalistycznych miał być wprowadzany w kolejnych państwach europejskich i na pozostałych kontynentach.

Źródło: Bartosz Liżewski, *Teoretycznoprawne aspekty operacjonalizacji ochrony praw człowieka w państwie z perspektywy globalnego systemu prawa. Zarys problematyki*, dostępny w internecie: cejsh.icm.edu.pl [dostęp 3.06.2020 r.].

Oceń znaczenie europejskiej myśli doktrynalnej w kształtowaniu idei praw człowieka, podając dwa wnioski.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Bartosz Liżewski

Teoretycznoprawne aspekty operacjonalizacji ochrony praw człowieka w państwie z perspektywy globalnego systemu prawa. Zarys problematyki

Z końcem XX w. okazało się (...), że w wymiarze ogólnoswiatowym istnieją przeszkody, albo wręcz niechęć wprowadzenia tego [europejskiego – przyp. redakcji] modelu. Doszło do konfrontacji pomiędzy uniwersalizmem i relatywizmem wartości. J. Symonides pisze, że „Relatywizm zasadzał się na stwierdzeniu, że wartości jednej kultury nie podlegają i nie mogą służyć do oceny wartości przyjętych przez inne kultury. W konsekwencji przyjęcie i istnienie wspólnych, uniwersalnych wartości było kwestionowane”. S. Huntington, tłumacząc ideę cywilizacji uniwersalnej, opierał się na tezie, że większość członków większości społeczeństw posiada podobne poczucie moralności i wspólne etyczne minimum, na które składają się pojęcia dobra i zła. Czy jednak przeświadczenie o wspólnych wartościach dla wszystkich społeczeństw może uzasadnić normatywne wyrażenie, obowiązywanie i jednolite sformułowanie standardów praw człowieka dla całej społeczności międzynarodowej? W związku z tym można sobie zadać pytanie, czy możliwe jest jednolite rozumienie i analogiczne proceduralne gwarancje ochrony praw człowieka w wymiarze globalnym, choć może lepiej zapytać się, czy istnieje możliwość albo potrzeba tworzenia takiego globalnego uniwersum?

Źródło: Bartosz Liżewski, *Teoretycznoprawne aspekty operacjonalizacji ochrony praw człowieka w państwie z perspektywy globalnego systemu prawa. Zarys problematyki*, dostępny w internecie: cejsh.icm.edu.pl [dostęp 3.06.2020 r.].

Porównaj poglądy Janusza Symonidesa i Samuela Huntingtona dotyczące uniwersalizmu praw człowieka.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Jakub Czepek

Zobowiązania pozytywne państwa w sferze praw człowieka pierwszej generacji na tle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

Prawa człowieka, w ujęciu tradycyjnym, postrzega się jako narzędzie ochrony jednostki przed arbitralnością władzy państwowej. (...)

W konsekwencji łatwo dostrzec, że w ujęciu tradycyjnym prawa człowieka kojarzone były przede wszystkim z ochroną obywateli przed państwem, głównie poprzez obowiązki negatywne państw, czyli polegające na powstrzymywaniu się od nieuzasadnionej ingerencji w sferę praw chronionych.

Źródło: Jakub Czepek, *Zobowiązania pozytywne państwa w sferze praw człowieka pierwszej generacji na tle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, dostępny w internecie: wydawnictwo.uwm.edu.pl [dostęp 3.06.2020 r.].

Wyjaśnij, na czym polegają obowiązki pozytywne państwa dotyczące ochrony praw człowieka.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Bartosz Liżewski

***Teoretycznoprawne aspekty operacjonalizacji
ochrony praw człowieka w państwie z
perspektywy globalnego systemu prawa. Zarys
problematyki***

Państwo też musi realizować szereg procesów decyzyjnych, które są bezpośrednią konsekwencją wyroków wydawanych przeciwko temu państwu, a także powinno uwzględniać i wypełniać standardy ochrony, które wynikają z innych wyroków ETPC zapadłych przeciwko innym państwom Rady Europy, a kształtującym standardy ochrony praw człowieka. Działania operacjonalizacyjne na rzecz efektywnej ochrony praw człowieka podejmowane w państwie są wielokierunkowe i stanowią określony kompleks czynności, których spełnienie powinno doprowadzić do efektywnego zapewnienia praw człowieka w państwie. Z punktu widzenia działań dokonywanych przez państwo możemy wyróżnić trzy różne typy operacjonalizacji: prelegislacyjną, legislacyjną i orzeczniczą.

Źródło: Bartosz Liżewski, *Teoretycznoprawne aspekty operacjonalizacji ochrony praw człowieka w państwie z perspektywy globalnego systemu prawa. Zarys problematyki*, dostępny w internecie: cejsh.icm.edu.pl [dostęp 3.06.2020 r.].

Na podstawie tekstu określ typ operacjonalizacji podanych działań organów państwa.

1. Kontrola konstytucyjności działań przez Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny.

Operacjonalizacja:

2. Przygotowywanie przez Radę Ministrów projektów ustaw, których postanowienia skutkują albo pozwalają minimalizować ryzyko naruszania praw człowieka.

Operacjonalizacja:

3. Opracowanie nowelizacji postanowień rozdziału II Konstytucji RP poświęconego wolnościom, prawom i obowiązkom człowieka i obywatela.

Operacjonalizacja:

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“(…)

Strony przyjmują za cel swej polityki, która będzie realizowana za pomocą wszelkich odpowiednich środków, zarówno o charakterze krajowym, jak i międzynarodowym, stworzenie warunków, w których następujące prawa i zasady będą mogły być skutecznie realizowane:

1. Każdy będzie miał możliwość zarabiania na życie pracą swobodnie wybraną.
2. Wszyscy pracownicy mają prawo do sprawiedliwych warunków pracy.

Źródło: (...), dostępny w internecie: [mn.coe.int](https://www.mn.coe.int) [dostęp 23.09.2020 r.].

Dokończ zdanie.

Podany fragment stanowi część...

Konwencji o ochronie osób w związku z elektronicznym przetwarzaniem danych o charakterze osobistym.

Europejskiej konwencji o zapobieganiu torturom i niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.

Europejskiej konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych.

Europejskiej karty socjalnej.

Ćwiczenie 9

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

Pani Janina Kowalska była zatrudniona w Przedsiębiorstwie Produkcyjnym na stanowisku księgowej. W tej samej firmie, na podobnym stanowisku, pracował także Zbigniew Nowak, który miał takie same obowiązki, jak pani Janina, ale otrzymywał zdecydowanie wyższą pensję. Ponieważ pani Janina uważała to za formę dyskryminacji, postanowiła zgłosić się do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ze skargą na swój zakład pracy.

Źródło: oprac. własne.

Rozstrzygnij, czy podanej sprawie pani Janina będzie mogła zgłosić się do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Uzasadnij swoje zdanie, podając dwa argumenty.

Rozstrzygnięcie:

tak

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((European Court of Human Rights

Konflikty zbrojne

Skarżący byli krewnymi dziewięciu Cypryjczyków, którzy zaginęli podczas tureckiej operacji wojskowej w północnym Cyprze w lipcu i sierpniu 1974 r. Utrzymywali oni w szczególności, że ich krewni zaginęli po zatrzymaniu przez tureckie siły zbrojne oraz że nie byli oni poszukiwani przez tureckie władze.

Źródło: European Court of Human Rights, *Konflikty zbrojne*, dostępny w internecie: rch-bip.ms.gov.pl [dostęp 3.06.2020 r.].

Na podstawie tekstu utwórz definicję pojęcia „ofiara pośrednia”, stosowaną przez Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu.

Dla nauczyciela

Autor: Justyna Szymańska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Regionalne systemy ochrony praw człowieka

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

V. Prawa człowieka.

Uczeń:

3) podaje najważniejsze postanowienia Powszechnej deklaracji praw człowieka, Europejskiej konwencji praw człowieka i Konwencji o prawach dziecka.

Zakres rozszerzony

XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa.

Uczeń:

3) wymienia katalog praw i wolności z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz z protokołów do niej przyjętych; pisze skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;

6) charakteryzuje system ochrony praw człowieka Unii Europejskiej (Karta praw podstawowych, działania Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich) oraz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje regionalne systemu ochrony praw człowieka;
- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących współczesnych i regionalnych systemów ochrony praw człowieka;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- metoda jigsaw;
- mapa myśli.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Wprowadzenie uczniów w temat lekcji: „Regionalne systemy ochrony praw człowieka” i omówienie celów zajęć.
2. Uczniowie biorą udział w rozmowie wprowadzającej szczegółowo w przedstawiony temat lekcji.

Faza realizacyjna:

1. Metoda jigsaw. Uczniowie odliczają do czterech. Następnie łączą się w zespoły według przydzielonych numerów. Każda grupa opracowuje fragment materiału z sekcji

„Przeczytaj”. Po zakończeniu pracy uczniowie zmieniają zespoły tak, by w każdym znalazła się przynajmniej jedna osoba z poprzednich grup. Uczniowie dzielą się wiedzą zdobytą wcześniej i uczą się od siebie nawzajem. Następnie chętne/wybrane osoby omawiają przydzielone zagadnienia. Pozostali uczniowie mogą zadawać pytania i weryfikować przedstawione informacje.

2. Praca ze schematem. Uczniowie zapoznają się z multimediami i tworzą notatkę w formie mapy myśli. Następnie wykonują ćwiczenie dołączone do materiału.
3. Praca w parach – przygotowanie argumentów do dyskusji dotyczącej skuteczności działań regionalnych instytucji stojących na straży praw człowieka. Po dyskusji wybrane osoby przedstawiają wnioski.
4. Uczniowie dzielą się na 4-osobowe grupy i rozwiązują na czas zadania z sekcji „Sprawdź się”. Grupa, która poprawnie rozwiąże zadania jako pierwsza, wygrywa i może zostać nagrodzona ocenami za aktywność.

Faza podsumowująca:

1. Omówienie ewentualnych problemów z rozwiązaniem ćwiczeń i poleceń z sekcji „Sprawdź się”.

Praca domowa:

1. Przygotuj kilka pytań dotyczących poruszanych na zajęciach zagadnień, których możesz się spodziewać na kartkówce.

Materiały pomocnicze:

- Bartosz Liżewski, *Teoretycznoprawne aspekty operacjonalizacji ochrony praw człowieka w państwie z perspektywy globalnego systemu prawa. Zarys problematyki*, cejsh.icm.edu.pl.
- Jakub Czepek, *Zobowiązania pozytywne państwa w sferze praw człowieka pierwszej generacji na tle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, wydawnictwo.uwm.edu.pl.
- European Court of Human Rights, *Konflikty zbrojne*, rch-bip.ms.gov.pl.
- European Court of Human Rights, *(POL) ECHR - Film o Europejskim Trybunale Praw Człowieka (Polish version)*, youtube.com.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Schemat”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.